

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 333/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária Mandzák a spol., s.r.o., Zámocká 5, Bratislava, proti opatreniu Mestského súdu Bratislava I sp. zn. B2-2Tk/1/2023 z 22. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) označeným opatrením mestského súdu o ustanovení náhradnej obhajkyne. Sťažovateľka navrhuje napadnuté opatrenie zrušiť a uplatňuje si náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého opatrenia vyplýva nasledovný stav veci:

3. Na mestskom súde je vedená trestná vec proti obvinenej sťažovateľke pre trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku a pokračovací obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti spolupáchatelstvom. Sťažovateľku v trestnom konaní zastupuje obhajca JUDr. Michal Mandzák.

4. Súd v predmetnej veci nariadil hlavné pojednávanie na 11. apríl 2024. Z dôvodu kolízie termínu hlavného pojednávania s hlavným pojednávaním v inej trestnej veci požiadal obhajca o odročenie hlavného pojednávania.

5. Na žiadosť obhajcu súd vôbec nereagoval a vydal ústavnou sťažnosťou napadnuté opatrenie, ktorým ustanovil sťažovateľke náhradnú obhajkyňu JUDr. Ing. Renátu Petrenčíkovú Karcolovú. Súd ustanovenie obhajcu odôvodnil tým, že pre neprítomnosť zvoleného obhajcu by mohlo byť zmarené konanie pred súdom, a poukázal na ustanovenie § 42 Trestného poriadku.

6. Podaním z 3. apríla 2024 obhajca sťažovateľky oznámil, že opatrením predsedu senátu vo veci, v ktorej nastala kolízia hlavných pojednávaní, boli zrušené nariadené termíny pojednávania, a teda že nariadeného hlavného pojednávania sa zúčastní, a súčasne požiadal o zrušenie ustanovenia náhradnej obhajkyne sťažovateľke. Obhajca sa následne aj zúčastnil hlavného pojednávania 11. apríla 2024, rovnako sa ho zúčastnila aj náhradná obhajkyňa.

7. Podaním z 29. apríla 2024 oznámil prevzatie obhajoby sťažovateľky v predmetnej veci ďalší zvolený obhajca Mgr. Martin Pohovej.

8. Súd napriek uvedenému napadnuté opatrenie nezrušil a nasledujúce hlavné pojednávanie bolo nariadené na 23. máj 2024.

9. Podaním doručeným ústavnému súdu zo 7. júna 2024 sťažovateľka oznámila, že aj keď sa pojednávania 23. mája 2024 zúčastnili jej zvolení obhajcovia, napriek tomu stále nebolo zrušené ustanovenie náhradnej obhajkyne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Proti napadnutému opatreniu o ustanovení náhradnej obhajkyne podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

11. Namietané porušenie práva na spravodlivé súdne konanie odôvodňuje sťažovateľka tým, že súd rozhodol o vydaní namietaného opatrenia bez toho, aby jej umožnil vyjadriť sa k takémuto postupu, čo umocňuje aj skutočnosť, že súd predmetné opatrenie ani nedoručil právnomu zástupcovi sťažovateľky, t. j. zvolenému obhajcovi. Súčasťou procesných garancií čl. 1 dodatkového protokolu je aj to, aby o nich rozhodovali súdne orgány pri zachovaní práv sťažovateľky na kontradiktórne konanie.

12. K namietanému porušeniu označených práv malo dôjsť tým, že napriek tomu, že ide o jednoinštančné konanie, napadnuté opatrenie nie je vôbec odôvodnené. Nedostatok odôvodnenia je pritom potrebné považovať za náležitú súčasť procesných garancií pri akomkoľvek zásahu do ľudských práv a základných slobôd.

13. Zároveň sťažovateľka poukazuje na to, že dôsledkom napadnutého opatrenia v prípade uznania jej viny je to, že bude povinná nahradiť trovy náhradnej obhajkyne. Bolo povinnosťou všeobecného súdu vykonať trojstupňový test zásahu do práva na pokojné užívanie majetku (legalita, legitimita, proporcionalita) a poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

14. Namietané opatrenie nepovažuje za proporcionálne, keďže zvolený obhajca riadne vykonával obhajobu a išlo o prvú a odôvodnenú žiadosť o odročenie procesného úkonu počas niekoľkoročného trestného konania. Obhajca po odpadnutí dôvodu kolízie pojednávaní žiadal o zrušenie opatrenia, avšak všeobecný súd v tomto smere nekonal. Sťažovateľka namieta aj nedostatok podmienky legality zásahu, keď poukazuje na to, že inštitút náhradného obhajcu

v Trestnom poriadku nemá povahu „kvalitného zákona“, pretože neustanovuje žiadne procesné garancie v súvislosti s inštitútom náhradného obhajcu a nejasne ustanovuje dôvody jeho ustanovenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podľa § 42 ods. 1) Trestného poriadku ak je dôvodná obava, že by mohol byť zmarený v prípravnom konaní výsluch obvineného, ktorý trvá na prítomnosti obhajcu, hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť zvoleného obhajcu alebo ustanoveného obhajcu, môže byť obvinenému popri zvolenom obhajcovi alebo ustanovenom obhajcovi ustanovený náhradný obhajca.

16. Inštitút náhradného obhajcu bol do právneho poriadku zavedený pre účely predchádzania, resp. zamedzenia nemožnosti vykonať úkony trestného konania z vonkajších dôvodov alebo na základe snáh nesúcich znaky procesnej obštrukcie. Posúdenie, či v trestnom konaní pred súdom je ustanovenie náhradného obhajcu potrebné, závisí od vyhodnotenia konkrétneho prípadu predsedom senátu, ktorý v prípade zistenia takejto potreby rozhodne o ustanovení alebo odvolaní náhradného obhajcu opatrením. Aplikáciou § 42 Trestného poriadku v konaní sa okrem garancie dodržiavania práv obvineného na obhajobu zabezpečuje zároveň i naplnenie práva na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote bez zbytočných prieťahov.

17. Ústavný súd k inštitútu opatrenia už uviedol, že v zmysle § 10 ods. 19 Trestného poriadku opatrenia sú neformálne ústne alebo písomné rozhodnutia technicko-organizačnej alebo operatívnej povahy. Vzhľadom na skutočnosť, že ide skôr o konanie faktickej povahy ako rozhodnutie, Trestný poriadok bližšie vôbec neustanovuje (na rozdiel od rozsudku, uznesenia alebo príkazu) formálne ani obsahové náležitosti opatrení. Na rozdiel od napríklad príkazu tak Trestný poriadok nezakotvuje ani požiadavku, aby písomné vyhotovenie opatrenia obsahovalo odôvodnenie či požiadavku, aby opatrenie bolo odôvodnené aj skutkovými okolnosťami. Proti opatreniu nemožno ani podať opravný prostriedok. Zvláštna povaha opatrení tak odôvodňuje odlišnosti pri hodnotení opatrení v porovnaní s bežnými formami rozhodovania v trestnom konaní (II. ÚS 217/2019).

18. Ústavný súd už tiež konštatoval (II. ÚS 215/06, II. ÚS 217/2019), že ustanovenie obhajcu z úradnej moci aj proti vôli obvineného nie je v rozpore s ústavou alebo dohovorom, ak si to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Je preto primerané a spravodlivé, aby riadny výkon súdnictva nebol ohrozovaný takými okolnosťami, ktoré samotný štát ako procesná strana nemôže ovplyvniť. Sem spadajú nielen snahy obvineného vyhnúť sa dôsledkom spojeným s trestným stíhaním, t. j. konanie nesúce znaky procesnej obštrukcie, ale aj snahy sledujúce mimoprocesné ciele. Takýmto javom, ktoré na úkor štátu ako procesnej strany zreteľne vybočujú z ústavne chránených procesných zásad, ako aj z rámca štátu ako právneho štátu, je však potrebné čeliť.

19. K námietkam sťažovateľky vo vzťahu k porušeniu zásady kontradiktórnosti konania a nedostatku odôvodnenia opatrenia o ustanovení náhradného obhajcu ústavný súd poukazuje na charakter opatrenia ako osobitného inštitútu trestného práva procesného týkajúceho sa vedenia konania a konštatuje, že súd namietaným opatrením primerane a dôvodne reagoval na vzniknutú procesnú situáciu, keď po doručení žiadosti obhajcu o odročenie pojednávania z obavy zo zmarenia konania pred súdom týmto zabezpečil ďalšie pokračovanie v konaní pri rešpektovaní práva

sťažovateľky na obhajobu. Namietaným opatrením nedošlo k zhoršeniu právneho postavenia sťažovateľky v rámci trestného konania. Uplatnenie princípu kontradiktórnosti konania, ako aj odôvodnenie je v prípade opatrenia o ustanovení náhradného obhajcu zo zákona zúžené vzhľadom na charakter tohto inštitútu. Sťažovateľka v rámci námietky porušenia zásady kontradiktórnosti podporne poukázala na doručenie opatrenia len sťažovateľke, a nie aj zvolenému obhajcovi, k tejto skutočnosti neuviedla žiadnu podrobnejšiu argumentáciu, z povahy veci však vyplýva, že súd ustanovenie náhradného obhajcu oznámil osobe, ktorej sa toto opatrenie priamo dotýkalo. Zároveň je potrebné poznamenať, že predseda senátu je povinný v každom štádiu súdneho konania skúmať, či pretrváva dôvodná obava zo zmarenia už nariadených úkonov alebo z iných prieťahov v trestnom konaní zapríčinených zo strany obhajoby, a podľa okolností veci môže rozhodnúť o zrušení ustanovenia náhradného obhajcu.

20. K námietke sťažovateľky, že ustanovenie náhradného obhajcu negatívnym a disproportčným spôsobom zasahuje do jej práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd konštatuje, že ustanovením náhradného obhajcu sa o majetku sťažovateľky nerozhoduje. Pokiaľ ide o sťažovateľkou tvrdené následky opatrenia v kontexte možného budúceho rozhodovania o trovách konania, musí ústavný súd zdôrazniť, že predmetom jeho ústavného prieskumu môžu byť zásahy do základných ľudských práv a slobôd, ku ktorým už fakticky došlo, a nie také, ktorých existenciu je možné len hypoteticky predpokladať v budúcnosti.

21. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok relevantnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

22. Ústavný súd tak sumarizuje, že spôsob, akým mestský súd aplikoval ustanovenie § 42 Trestného poriadku týkajúce sa vedenia konania, nezakladá dôvod na jeho výnimočný zásah v súlade s právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Nebolo zistené, že by posudzované opatrenie súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou.

23. Po oboznámení sa s napadnutým opatrením mestského súdu preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažovateľkou napadnuté opatrenie v ničom nesignalizuje možnosť porušenia základného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, dôvodnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. ústavný súd dospel k záveru, že medzi sťažovateľkou napadnutým opatrením mestského súdu a obsahom práv, vyslovenia porušenia ktorých sa sťažovateľka domáha, neexistuje taká relevantná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

24. Na základe už uvedených skutočností bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

25. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu